

Mkh 12.02.2024 § 25

Asian esittely

Merialuesuunnittelusta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 8a luvussa. Lain mukaan merialuesuunnitelmien laatimisesta vastaavat maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä.

Merialuesuunnittelu on osa EU:n yhdenmetyä meripolitiikkaa, jolla pyritään älykkääseen, kestävään ja osallistavaan siniseen talouteen. Merialuesuunnittelun tavoitteena on edistää merialueen eri käyttömuotojen kestävää kehitystä ja kasvua, merialueen luonnonvarojen kestävää käyttöä, sekä meriympäristön hyvän tilan saavuttamista. Merialuesuunnittelussa tarkastellaan eri käyttömuotojen tarpeita ja sovitetaan ne yhteen ottaen huomioon meriympäristön asettamat reunaehdot. Merialuesuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia, mutta strategisena aluesuunnittelun työkaluna se tukee maakuntakaavoitusta ja aluekehitystä tuottamalla tietoa merellisten toimialojen mahdollisuuksista, meriympäristön arvoista ja niiden yhteensovittamisesta.

Ensimmäinen merialuesuunnittelukierros toteutettiin vuosina 2017–2021. Suomen Merialuesuunnitelma 2030 valmistui joulukuussa 2020. Suunnitelma laadittiin kolmessa osassa rannikon maakuntien liittojen yhteistyössä. Kahdeksan rannikon maakunnan maakuntavaltuustoa hyväksyivät suunnitelmat kukin erikseen. Ympäristöministeriö toimitti suunnitelman EU:hun maaliskuussa 2021.

Valtioneuvoston merialuesuunnittelusta antaman asetuksen mukaan maakuntien liittojen tulee tarkastella merialuesuunnitelmien ajantasaisuutta vähintään kymmenen vuoden välein. Asetuksessa säädetään myös suunnittelualueista: Pohjois-Pohjanmaan liitto vastaa yhdessä Lapin-, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen kanssa Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren suunnittelualueesta. Tämän pohjoisen suunnittelualueen maakuntaliitot laativat Pohjoisen Selkämeren, Mertenkurkun ja Perämeren merialueelle yhteisen merialuesuunnitelman, joka kattaa aluevedet sekä niihin rajautuvat talousvyöhykkeeseen kuuluvat alueet.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on mukana rannikon maakuntaliittojen yhteisessä merialuesuunnittelu-yhteistyön koordinaatiossa, jonka vetämistä jatkaa Varsinais-Suomen liitto. Koordinaatioliiton tehtävä on mm. yhtenäisestä suunnitteluprosessista huolehtiminen ja rahoitushakemusten valmistelu. Suunnittelua on jatkettu useissa EU-hankkeissa kuten eMSP NBSR, MSP Green ja Baltic Sea2Land. Hankkeilla on valmistauduttu suunnitelman päivitykseen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman näkökulmasta.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston 2021–2027 (EMKVR) kansallisesta meripolitiikan toimintalinjasta on myönnetty rahoitus MSP-EGD (Merialuesuunnittelu – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma) eli Merialuesuunnittelun tietovarannon sekä adaptiivisen yhteistoiminnallisen suunnittelun vahvistaminen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mahdollistamiseksi -hankkeelle.

Hankkeella rahoitetaan koordinaatiota ja toteutetaan rannikon maakuntien liittojen toisen merialuesuunnittelukierroksen ensimmäinen osa.

Toimintaympäristössä on merialuesuunnitelman hyväksymisen jälkeen tapahtunut suuria muutoksia: EU-säädökset ovat uusiutuneet, merellisen energiatuotannon tavoitteet ovat kasvaneet,

ilmastonmuutos on edennyt arvioitua nopeammin sekä merenkulun ja merellisen ruoantuotannon merkitys mm. huoltovarmuuden näkökulmasta ovat kasvaneet.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt useita merituulivoiman vauhdittamisselvityksiä, samalla kun energiantuotantoyhtiöt ovat käynnistäneet omia tutkimushankkeitaan. Ruotsi on valmistellut merituulivoimaan keskittyvän merialuesuunnitelmaehdotuksen. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt lakivalmistelun, jonka tavoitteena on talousvyöhykkeen suunnittelu- ja luvitusjärjestelmän selkiyttäminen merellisten vihreän siirtymän hankkeiden vauhdittamiseksi. Vesien- ja merenhoidonsuunnitelmien päivityksen on määrä valmistua vuoden 2026 loppuun mennessä.

Edellä mainituista syistä myös yhteensovittava ja osallistava merialuesuunnitelma tulee tarkistaa asetuksessa säädettyä nopeammassa aikataulussa. Merialuesuunnitteluyhteistyön koordinaatioryhmän tavoitteen mukaan suunnitelmaehdotuksen tulisi valmistua vuoden 2026 aikana.

Lisätietoa:

<https://www.merialuesuunnittelu.fi>

<https://meriskenaariot.info/merialuesuunnitelma/>

(Valmistelija: maankäyttöpäällikkö Rauno Malinen, p. 050 433 0306)

Maakuntajohtajan esitys

Maakuntahallitus päättää aloittaa Lapin liiton, Pohjois-Pohjanmaan liiton, Keski-Pohjanmaan liiton ja Pohjanmaan liiton yhteisen merialuesuunnitelman laatimisen Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren sekä niihin rajautuville talousvyöhykkeen alueille.

Päätös

Hyväksyttiin maakuntajohtajan esityksen mukaisesti.

Mkh 23.02.2026 § 16

Selostus asiasta

Merialuesuunnitelman päivitystyö käynnistettiin kaikissa rannikon kahdeksassa maakuntaliitoissa alkuvuodesta 2024. Uuden kierroksen käynnistämisen taustalla on merellisen toimintaympäristön muutokset vuonna 2020 hyväksytyyn ensimmäisen merialuesuunnitelman hyväksymisen jälkeen. Merkittävimpiä muutoksia ovat EU-säädösten uudistuminen, merelliselle energiantuotannolle asetetut kunnianhimoiset kansalliset tuotantotavoitteet sekä merenkulun ja merellisen ruoantuotannon merkityksen korostuminen huoltovarmuuden kannalta.

Merialuesuunnittelun yhteinen koordinaatio on hankkeistettu ja hallinnollisesti siitä vastaa Varsinais-Suomen liitto. Koordinaatiota rahoitetaan vuosina 2026–2027 MSP-EGD 2-jatkohankkeella (Merialuesuunnittelun tietovarannon sekä adaptiivisen yhteistoiminnallisen suunnittelun vahvistaminen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mahdollistamiseksi).

Merialuesuunnittelun toimialakohtaiset työpajat toteutettiin kevään 2025 aikana. Tilaisuuksista saatiin materiaalia visioiden ja toimenpiteiden päivityksiin. Osana Suomen merialuesuunnitelman päivitystyötä laaditaan SOVA-lain mukainen strateginen ympäristövaikutusten arviointi, joka tarkoittaa Espoon sopimuksen mukaista kansainvälisen kuulemisen järjestämisestä Itämeren alueella. SOVA-prosessia varten sekä suunnittelutyön pohjaksi on tehty vaihtoehtoiset tarkastelut läpileikkaavista teemoista, jotka ovat ilmastoviisas merialuesuunnittelu, huoltovarmuus ja turvallisuus sekä merellinen monikäyttö. Vaihtoehtoiset tarkastelut ovat olleet myös alueellisissa tilaisuuksissa sidosryhmäyhteistyön pohjana.

Kevään 2026 aikana laaditaan suunnitelmaluonnos, joka tulee rannikon maakuntahallituksien käsiteltäväksi ja edelleen kuulemiskierrokselle. Saadun palautteen pohjalta laaditaan lopullinen merialuesuunnitelma, joka tulee maakuntavaltuustojen hyväksyttäväksi vuonna 2027.

Valmistelija

Maankäyttöpäällikkö Rauno Malinen, p. 050 433 0306

Maakuntajohtajan esitys

Merkitään tiedoksi.

Käsittelytiedot

Päätös

Merkittiin tiedoksi.

Mkh 08.06.2026

PPL/54/05.02.01/2024

Selostus asiasta

Merialuesuunnittelussa tarkastellaan eri käyttömuotojen tarpeita ja sovitaan ne yhteen ottaen huomioon meriympäristön asettamat reunaehdot. Merialuesuunnitelma kattaa sekä Suomen aluevedet että talousvyöhykkeen. Merialuesuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia, mutta strategisena kehittämisasiakirjana se tukee aluekehitystyötä kuten maakuntastrategian laadintaa sekä alueidenkäytön suunnittelua kuten maakuntakaavoitusta. Samalla merialuesuunnittelutyö

tuottaa tietoa merellisten toimialojen tarpeista ja mahdollisuuksista, meriympäristön arvoista sekä edistää merellisten toimintojen yhteensovittamista.

Merialuesuunnitelman päivitysprosessin yhteydessä arvioidaan suunnitelman vaikutuksia SOVA-lain sekä Espoon sopimuksen mukaisesti. SOVA-laki säätelee strategisen tason ympäristövaikutusten arviointia viranomaisten suunnitelmissa ja ohjelmissa kansallisella tasolla. Espoon sopimuksen mukainen arviointi on kansainvälinen YVA-menettely, joka turvaa rajat ylittävän ympäristövaikutusten arvioinnin ja naapurivaltioiden osallistumisen.

Toimintaympäristössä on ensimmäisen merialuesuunnitelman hyväksymisen jälkeen tapahtunut suuria muutoksia: EU-säädökset ovat uusiutuneet, merellisen energiatuotannon tavoitteet ovat kasvaneet, ilmastokysymykset ovat korostuneet, merenkulun ja merialueiden merkitys huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta ovat kasvaneet. Edellä mainituista syistä merialuesuunnitelma on tarpeen tarkistaa asetuksessa säädettyä nopeammassa aikataulussa. Päivitystyön käynnistämisestä on päätetty rannikkomaakuntien liittojen hallituksissa keväällä 2024.

Merialuesuunnitelmaluonnoksen valmistelu ja hallinnollinen käsittely

Merialuesuunnitelma laaditaan tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa, minkä vuoksi vuorovaikutus on tärkeä osa suunnittelua. Kaikilla viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään, on mahdollisuus osallistua merialuesuunnitelman valmisteluun. Merialuesuunnitelman päivitystyö etenee eri vaiheissa, joissa on määritelty mm. tilannekuva, suunnittelutavoitteet ja suunnitelman visio.

Maakuntahallitukset antavat kommentit alustavasta luonnoksesta ja pyytävät sidosryhmiltä kommentteja. Sidosryhmille suunnattu kommenttipyyntö lähetetään keskitetysti merialuesuunnittelun koordinaatiota hallinnoivasta Varsinais-Suomen liitosta kesällä 2026.

Saadun palautteen perusteella valmistellaan merialuesuunnitelman luonnos. Merialuesuunnitelman luonnos asetetaan julkisesti nähtäville sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla ja samalla pyydetään lausunnot viranomaisilta, merellisiltä sidosryhmiltä ja asiantuntijaorganisaatioilta. Kuulemiskierros ajoittuu vuoden 2027 alkupuolelle.

Tavoitteena on, että maakuntavaltuustot hyväksyvät merialuesuunnitelman loppuvuodesta 2027.

Suunnitelma osoittaa merkittäviä ja potentiaalisia alueita. Suunnitelman merkinnät eivät ole aluevarauksia, ja toimintaa voi olla myös muilla kuin suunnitelmassa tunnistetuilla alueilla. Kartan parina ovat merkintäkortit, joissa kuvataan merkintöjen sisältö, perusteet sekä annetaan suunnitteluperiaatteiden kautta suosituksia jatkosuunnitteluun ja alueiden käyttöön.

Suomen merialuesuunnitelman sisältö

Merialuesuunnitelma kuvaa rannikon maakuntien liittojen johdolla muodostettua yhteistä näkemystä merialueen tulevan kestävästä käytöstä suuntaviivoista.

Merialuesuunnitelmassa huomioitavat merelliset teemat ja sidosryhmät ovat energia-ala, meriliikenne (ml. satamat), kalastus, vesiviljely, kaivannaisala, meriteollisuus, sininen bioteknologia, kulttuuriperintö, matkailu ja virkistyskäyttö sekä meriympäristö ja merellinen luonto. Lisäksi huomioidaan maanpuolustuksen tarpeet ja merialueiden erityispiirteet. Merialuesuunnittelua läpileikkaavat teemat ovat Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, ilmastoviisas merialuesuunnittelu, merellinen monikäyttö sekä kansallinen turvallisuus ja huoltovarmuus. Merialuesuunnittelussa tarkastellaan meriympäristöä kokonaisuutena sekä maan ja meren vuorovaikutusta.

Merialuesuunnitelma on kytköksissä Suomen Rannikkostrategian tavoiteasetteluun ja toimenpiteisiin. Molempien tavoitteena on edistää elinvoimaisia rannikkoyhteisöjä ja rannikon kestävää käyttöä.

Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren merialuesuunnitelma

Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren merialuesuunnitelmasta vastaavat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liitot. Laajan suunnittelualan erityispiirteitä on pyritty huomioimaan suunnittelutyössä.

Eri teemojen ja toimialojen lisäksi suunnitelmassa on käytössä vyöhykejako. Vyöhykkeiden avulla kuvataan eri alueille sijoituvia toimintoja ja niiden erityispiirteitä sekä annetaan suunnitteluperiaatteiden kautta suosituksia eri vyöhykkeillä tapahtuvaan jatkosuunnitteluun ja alueiden käyttöön. Uutena alueena muodostettiin rannikkovyöhyke (1), joka ulottuu noin 10 kilometrin etäisyydelle rantaviivasta mantereelle päin. Vyöhyke toimii keskeisenä linkkinä valuma-alueiden ja merialueen välillä. Sisäsaaristo ja sisimmät rannikkovedet (2), ulkosaaristo ja ulommat rannikkovedet (3) sekä avomeri (4) ovat säilyneet ennallaan.

Meriluonnon näkökulmasta suunnitelmassa tuodaan esiin merkittävät vedenalaiset luontoarvot (EMMA-alueet), ekologiset yhteydet. Lisäksi rajat ylittäviä ekologisia yhteyksiä on päivitetty. Suunnittelualueella korostuvat maan ja meren väliset ekologiset yhteydet sekä vaelluskalojen kannalta merkittävät jokijatkumot ja suistoalueet, jotka kytkevät rannikon ja sisämaan vesistöt meriekosysteemeihin. Matkailun ja virkistyksen osalta suunnitelma vastaa aikaisempaa, mutta teemaa on tarkasteltu myös uuden ekosysteemipalveluaineiston näkökulmasta. Kulttuuriarvoina kartalla osoitetaan merellisten kulttuuriarvojen tihentymiä, jotka sisältävät mm. valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita (VAMA 2021), merellisiä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009) ja valtakunnallisesti merkittäviä arkeologisia kohteita (VARAK 2024)

Suunnitelmassa tunnistetaan kansainvälisesti merkittävät TEN-T-verkoston satamat ja muut alueellisesti merkittävät satamat sekä merenkulun pääväylät. Suunnittelualueella osoitetaan TEN-T-toiminnallinen yhteys Oulun–Luulajan satamien välillä sekä toiminnallinen yhteys Merenkurkun yli Vaasan ja Uumajan välille. Satamat ovat keskeisiä logistiikan solmukohtia ja niiden kehittäminen tukee huoltovarmuutta. Pohjois-Pohjanmaan osalta TEN-T-satamina TEN-T kattavan verkkoon kuuluvat Oulun ja Raahen satamat sekä muina satamina Hanhikiven ja Kalajoen satamat. Merenkulun alueet perustuvat pääosin kauppamerenkulun 1. luokan väyliin sekä muihin vilkkaasti liikennöityihin merialueisiin, ja ne noudattavat toteutuneita ja vakiintuneita liikennevirtoja. Alueet kuvaavat laajempia toiminnallisia vyöhykkeitä, jotka tunnistavat meriliikenteen keskeiset pääsuunnat ja solmukohdat, eivätkä ainoastaan yksittäisiä väyliä tai reittejä. Talvimerenkulun erityisalueita on osoitettu erityisesti Merenkurkusta Perämeren satamiin suuntautuville yhteyksille, jotta merenkulku voidaan sovittaa yhteen muiden merenkäyttömuotojen, erityisesti merituulivoiman kanssa.

Kalastusalueita on täydennetty kartalla kattamaan paremmin eri pyyntimuodot: rannikon verkkokalastusalueet, troolikalastusalueet ja rysäpyynti. Valtakunnallista aineistoa on täydennetty yhteistyössä kalastajien kanssa alueen kalastustoiminnan paremmaksi huomioimiseksi. Nykyisessä suunnitelmassa on osoitettu kansallisen sijainninhjaussuunnitelman perusteella vesiviljelyyn, lähinnä kalan jatkokasvatukseen, potentiaalisia alueita. Pohjois-Pohjanmaan osalta ei tehdä alustavaan luonnokseen vielä muutoksia, vaan odotetaan uuden päivitetyn kansallisen sijainninhjaussuunnitelman vahvistamista.

Suunnittelualueella on hyvät edellytykset laajamittaiselle merituulivoiman kehittämiselle. Merkintöjä on kartalla merkittävästi yleispiirteistetty, maakuntakaavatason varauksia on yhdistetty ja talousvyöhykkeellä osin myös laajennettu. Pohjoisella suunnittelualueella on osoitettu yhteensä seitsemän merituulivoima-alueita, joista Perämeren pohjoisosassa neljä: yksi Iin–Simon, kaksi Siikajoen–Hailuodon sekä yksi Pyhäjoen–Raahen merialueilla. Hanhikiven alue on esitetty edelleen erityisalueena. Energiasektorin osalta suunnitelmassa on huomioitu energiansiirron tarpeet, ml. sähkönsiirto ja vetiverkosto, symbolisina linjauksina.

Valmistelija

Maankäyttöpäällikkö Rauno Malinen, p. 050 433 0306

Maakuntajohtajan esitys

Maakuntahallitus

- 1) päättää merkitä tiedoksi merialuesuunnitelman suunnittelutilanteen,
- 2) käy lähetekeskustelun merialuesuunnitelman alustavasta luonnoksesta ja
- 3) päättää valtuuttaa Varsinais-Suomen liiton pyytämään kommentit sidosryhmiltä osana merialuesuunnittelun yhteisvalmistelua.

Käsittelytiedot

Päätös